

Sygn. akt III AUa 1404/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Małgorzata Micorek-Wagner (spr.)

Sędziowie: Sędzia SA Magdalena Tymińska

Sędzia SA Renata Szelhaus

Protokolant: Eryk Nersisyan

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 stycznia 2020 r. w W.

sprawy A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.

o rekompensatę

na skutek apelacji A. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 lipca 2017 r. sygn. akt XIII U 63/17

oddala apelację.

Renata Szelhaus Małgorzata Micorek-Wagner Magdalena Tymińska

Sygn. akt III AUa 1404/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. decyzją z dnia 16 listopada 2016 r., odmówił A. K. prawa do rekompensaty, powołując się na art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i wskazując, że decyzją z dnia 4 grudnia 2014 r. wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej.

A. K. odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez wyliczenie emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego łącznie z rekompensatą. Odwołująca się podniosła, że nigdy wcześniej nie ubiegała się o przyznanie świadczenia emerytalnego. Podkreślała, że pomimo intensywnego leczenia i przebytej chemioterapii zawsze wracała do pracy, a organ rentowy niesłusznie przyznał jej prawo do emerytury wcześniejszej od 1 września 2014 r. Wskazała, że wniosek o emeryturę został złożony w dniu 30 września 2014 r. przez zakład pracy bez konsultacji z ubezpieczoną. W dniu 30 października 2014 r. osobiście złożyła korektę do powyższego wniosku, przedkładając jednocześnie świadectwo pracy. Organ rentowy za pośrednictwem zakładu pracy skarżącej poinformował ją następnie o konieczności anulowania złożonej przez nią korekty z uwagi na przyznanie i wyliczenie emerytury w korzystniejszym wariantcie.

Organ emerytalny w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Wyjaśnił, że ubezpieczona w dniu 30 września 2014 r. złożyła wniosek o emeryturę, dołączając do niego świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w latach 1975-2014. Wniosek ten został złożony przed ukończeniem przez odwołującą się w dniu 18 października 2014 r. powszechnego wieku emerytalnego, wynoszącego 60 lat i 6 miesięcy. Dlatego też, decyzją z dnia 24 października 2014 r. przyznano wnioskodawczyni wcześniejszą emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 1 września 2014 r. Jednocześnie, wypłatę powyższego świadczenia zawieszono z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia. Wiek 55 lat odwołująca się osiągnęła w 2009 r., a ustalenie uprawnień do emerytury wcześniejszej, a nie do emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, dało też ubezpieczonej korzyść polegającą na zastosowaniu proporcji określonej w art. 183 ust. 1 (80 % emerytury obliczonej wg dotychczasowych zasad i 20 % emerytury kapitałowej), zamiast proporcji określonej w art. 183 ust. 4. W pierwszym wypadku emerytura wyniosła 2.264,98 zł, w drugim – 2.186,89 zł. W dniu 30 października 2014 r. (jeszcze przed uprawomocnieniem się decyzji z dnia 24 października 2014 r.) odwołująca się wystąpiła z kolejnym wnioskiem o emeryturę, dołączając do niego świadectwo pracy potwierdzające rozwiązanie umowy o pracę z dniem 30 października 2014 r. Jak przyznał organ rentowy, nie zbadano możliwości przyznania i obliczenia emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego wraz z rekompensatą, o której mowa w art. 21-23 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, lecz decyzją z dnia 4 grudnia 2014 r. przeliczono emeryturę wcześniejszą na podstawie art. 108 ustawy i podjęto jej wypłatę od 1 października 2014 r. Z kolei w dniu 9 grudnia 2014 r. ubezpieczona wycofała wniosek o przyznanie emerytury na podstawie art. 24 ustawy. W dniu 14 listopada 2015 r. odwołująca wniosła o przyznanie rekompensaty. Organ rentowy odmówił skarżącej przyznania tego prawa, bowiem nabyła prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej.

Sąd Okręgowy ustalił w sprawie następujący stan faktyczny:

A. K. (ur. (...)) złożyła w organie rentowym w dniu 30 września 2014 r. wniosek o emeryturę. We wniosku tym wskazała, że pozostaje w zatrudnieniu w Domu Pomocy Społecznej w G. (k. 1-11, t. I a.r.). Do powyższego wniosku, ubezpieczona załączyła świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach w Domu Pomocy Społecznej w G. w okresach od 1 października 1975 r. do 7 października 2008 r., od 6 kwietnia, 2009 r. do 9 lipca 2011 r. oraz od 6 stycznia 2012 r. do 31 października 2014 r. (k. 21 t. I a.r.).

Decyzją z dnia 20 października 2014 r. przyznano ubezpieczonej prawo do emerytury od 1 września 2014 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Prawo do powyższego świadczenia zostało zawieszono z uwagi na kontynuowanie przez wnioskodawczynię zatrudnienia (k. 49 t. I a.r.).

Następnie, w dniu 30 października 2014 r., skarżąca złożyła wniosek o emeryturę z dopiskiem „korekta” (wniosku z dnia 30 września 2014 r.), przedkładając świadectwo pracy potwierdzające jej zatrudnienie w Domu Pomocy Społecznej w G. w okresie od 1 października 1975 r. do 30 października 2014 r. (k. 7-11 t. II a.r.).

Decyzją z dnia 4 grudnia 2014 r. organ rentowy podjął wypłatę emerytury skarżącej od 1 października 2014 r. i ustalił wysokość należnego jej świadczenia (k. 14-15 t. II a.r.).

Pismem z dnia 3 grudnia 2014 r. (data prezentaty ZUS – 9 grudnia 2014 r.), skarżąca anulowała „korektę” z dnia 30 października 2014 r. (k. 17 t. II a.r.).

W dniu 3 kwietnia 2015 r. ubezpieczona złożyła wniosek o doliczenie składek zaewidencjonowanych na jej koncie ubezpieczeniowym, przedkładając zaświadczenie z Domu Pomocy Społecznej w G. potwierdzające jej zatrudnienie w ww. instytucji od 1 listopada 2014 r. (k. 19 t. II a.r.). Decyzją z dnia 20 kwietnia 2015 r. organ rentowy dokonał przeliczenia emerytury skarżącej od 1 kwietnia 2015 r.

W dniu 4 stycznia 2016 r. ubezpieczona ponownie wniosła o doliczenie okresów składkowych i nieskładkowych, przedkładając zaświadczenie z Domu Pomocy Społecznej w G. potwierdzające jej zatrudnienie w ww. instytucji od 1 listopada 2014 r. (k. 24, 25 t. II a.r.). W dniu 8 stycznia 2016 r. organ rentowy wydał decyzję odmowną wskazując,

że ponowne ustalenie wysokości emerytury następuje na wniosek zgłoszony nie wcześniej niż po upływie roku kalendarzowego lub po ustaniu ubezpieczeń emerytalnego i rentowych na wniosek świadczeniobiorcy i doliczenie składek zgromadzonych na koncie po przyznaniu emerytury z własnoręcznym podpisem (k. 27 t. II a.r.).

W dniu 2 lutego 2016 r. skarżąca ponownie wniosła o doliczenie składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej, przedkładając zaświadczenie z Domu Pomocy Społecznej w G. potwierdzające jej zatrudnienie w ww. instytucji od 1 listopada 2014 r. (k. 28, 29 t. II a.r.). Decyzją z dnia 15 lutego 2016 r. organ rentowy dokonał ponownego przeliczenia emerytury skarżącej (k. 31-32 t. II a.r.).

W dniu 14 listopada 2016 r. ubezpieczona złożyła wniosek o przeliczenie świadczenia z uwzględnieniem rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach (k. 33-37 t. II a.r.).

W dniu 16 listopada 2016 r. pozwany wydał zaskarżoną decyzję odmowną (k. 39 t. II a.r.).

W toku postępowania sądowego odwołująca się podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie. Podnosiła, że jej intencją nie było złożenie wniosku o emeryturę przed ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego. Wniosek ten, bez jej wiedzy, został złożony przez kadrową (...), B. G.. Nie odwoływała się jednak od decyzji o przyznaniu emerytury wcześniejszej z dnia 20 października 2014 r., jednak w dniu 30 października 2014 r., przed uprawomocnieniem się decyzji z 20 października 2014 r., po rozwiązaniu stosunku pracy, osobiście złożyła wniosek o emeryturę, tj. dopisała na wniosku słowo „korekta”, co miało oznaczać, że jest to korekta wniosku złożonego we wrześniu przez kadrową.

Następnie kadrowa, B. G., uzyskała telefoniczną informację z ZUS, że korzystniejsze jest dla ubezpieczonej przeliczenie emerytury wcześniejszej. Informację tę przekazała odwołującej się, na skutek czego ubezpieczona w dniu 3 grudnia 2014 r. złożyła wniosek o anulowanie owej korekty. W dniu 4 grudnia 2014 r. ZUS wydał decyzję o przeliczeniu dotychczasowej emerytury (k. 21-21v a.s.). Okoliczności te, zostały potwierdzone przez świadka B. G. (k. 33-33v a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz w aktach rentowych. W ocenie Sądu treść tych dokumentów nie budzi wątpliwości, nie były one także kwestionowane przez żadną ze stron. Sąd jako wiarygodne co do przebiegu zdarzeń ocenił także zeznania ubezpieczonej oraz świadka B. G..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał, że odwołanie jest niezasadne i oddalił je wyrokiem z dnia 4 lipca 2017 r.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2017 r., poz. 664 t.j.) wprowadziła rekompensaty dla osób, które pracowały przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ale nie nabyły z tego tytułu prawa do wcześniejszej emerytury.

W myśl art. 21 ust. 1 powołanej ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887 t.j.), wynoszący co najmniej 15 lat. Natomiast stosownie do art. 21 ust. 2 powyższej ustawy, **rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.**

Rekompensata powyższa jest formą odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej (art. 2 pkt 5 ustawy). Przysługuje osobie urodzonej po dniu 31 grudnia 1948 r., która spełnia łącznie następujące warunki: posiada okres co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywanej przed dniem 1 stycznia 2009 r. w rozumieniu przepisów art. 32 lub 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; nie ma ustalonego prawa do emerytury pomostowej; nie ma ustalonego prawa do emerytury na podstawie przepisów art. 46, 50, 50a, 50e lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, bądź na podstawie przepisów art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. – Karta Nauczyciela albo też na podstawie przepisów z art. 3

ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy - Karta Nauczyciela. Rekompensata jest ustalana przy przyznawaniu emerytury. Adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości, iż odwołująca się w dniu 30 września 2014 r. złożyła wniosek o emeryturę, dołączając do niego świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w latach 1975-2014 i wniosek ten został złożony przed ukończeniem przez odwołującą w dniu 18 października 2014 r. powszechnego wieku emerytalnego, wynoszącego 60 lat i 6 miesięcy.

Organ rentowy, decyzją z dnia 24 października 2014 r., prawidłowo przyznał zatem wnioskodawczyni wcześniejszą emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 1 września 2014 r., jednocześnie zawieszając prawo do wypłaty powyższego świadczenia z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia. W dniu 30 października 2014 r., czyli przed uprawomocnieniem się decyzji z dnia 24 października 2014 r., ubezpieczona wystąpiła z kolejnym wnioskiem o emeryturę, dołączając do niego świadectwo pracy potwierdzające rozwiązanie umowy o pracę z dniem 30 października 2014 r. Na wniosku dopisała „korekta”, co miało oznaczać, że jest to korekta wniosku złożonego we wrześniu przez kadrową. Mogłoby to skutkować zmianą decyzji przez organ rentowy, ale pismem z dnia 3 grudnia 2014 r. skarżąca cofnęła powyższy wniosek w związku z informacją, którą przekazała jej kadrowa po telefonie z ZUS. Decyzją z dnia 4 grudnia 2014 r. organ rentowy podjął więc wypłatę dotychczasowej emerytury skarżącej od dnia 1 października 2014 r. i ustalił wysokość należnego świadczenia. Tej decyzji, jak również kolejnych decyzji przeliczeniowych odwołująca się nie skarżyła.

Organ rentowy zobowiązany przez Sąd Okręgowy do wskazania hipotetycznej wysokości emerytury przyznanej skarżącej z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego wraz z rekompensatą na dzień nabycia uprawnień do świadczenia wskazał, że emerytura ta na dzień 1 października 2014 r. wynosiłaby 2436,32 zł, a więc byłaby świadczeniem wyższym niż emerytura wynosząca wtedy 2.269,26 zł (vide k. 30 a.s.).

Pomimo tego brak jest, w ocenie Sądu Okręgowego, podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji. Nie można bowiem zarzucić organowi rentowemu, że przyznanie odwołującej się prawa do wcześniejszej emerytury było pomyłką organu rentowego, który postępował zgodnie z wnioskiem strony.

Z tych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyżej powołanego wyroku z dnia 4 lipca 2017 r.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją odwołującej się w całości, w której zarzuciła ona temu orzeczeniu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 965, z późn. zm.) w zw. z art. 116 oraz art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 664 ze zm.), skutkujące odmową prawa do przeliczenia emerytury z uwzględnieniem rekompensaty.

Powołując się na powyższy zarzut apelująca wniosła o:

zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie odwołania i „potwierdzenie prawa do przeliczenia emerytury wraz z rekompensatą w związku pracą w szczególnych warunkach”.

Ponadto, apelująca wniosła o:

1. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z uzupełniającego przesłuchania jej i przesłuchania organu rentowego, na okoliczności wskazane w uzasadnieniu;

2. stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji;

3. zasądzenie kosztów sądowych wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu zarzutów apelacji skarżąca, prezentując dotychczasowe stanowisko co do przebiegu zdarzeń związanych z wydawaniem przez ZUS wobec niej kolejnych decyzji, podkreśliła, że zaskarżona decyzja, jak i poprzedzające ją decyzje w przedmiocie ustalenia prawa do emerytury oraz liczenia kapitału początkowego są wadliwe, a stanowi to konsekwencję nieprofesjonalnego, sprzecznego z interesem skarżącej postępowania organu rentowego, naruszającego zasadę zaufania obywateli do organów państwa. Dotyczy to także postępowania Sądu, który będąc powołany do weryfikowania poprawności działań organu, „akceptując tego widoczne *prima facie* wadliwości, przejmuje za odpowiedzialność”.

Skarżąca podkreśliła ponadto, że organ rentowy wydając decyzję z dnia 20 października 2014 r. o przyznaniu jej emerytury, nie wskazał, o jakie świadczenie chodzi; czy dotyczy ona emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach, czy też emerytury w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego (wynoszącego dla skarżącej 50 lat i 6 miesięcy), co nastąpiło notabene na dwa dni przed wydaniem przedmiotowej decyzji. Apelująca podała, że w odpowiedzi na decyzję z dnia 20 października 2014 r., w dniu 30 października 2014 r. złożyła kolejny wniosek o emeryturę, a w zasadzie niejako jego korektę. Po czym dokonała anulowania tegoż korygującego wniosku, w związku z rozmową jej kadrowej z pracownikiem organu, o czym zeznała skarżąca, a także świadek B. G., a prawdziwości tych okoliczności nie kwestionuje ani organ rentowy, ani Sąd. Pomimo to w dniu 4 grudnia 2014 r. organ rentowy wydał decyzję o ustaleniu wysokości i podjęciu wypłaty emerytury od dnia 1 października 2014 r., którą Sąd błędnie nazywa decyzją ponownie przeliczającą emeryturę, a jest to decyzja w odpowiedzi na wniosek z dnia 30 października 2014 r., przyznająca emeryturę od dnia 1 października 2014 r., co nastąpiło bez formalnego uchylecia decyzji z dnia 20 października 2014 r. - metodą faktów dokonanych (przy czym żadna z obu decyzji nie wskazuje prawidłowo podstawy prawnej decyzji).

Apelująca podkreśliła, że w żadnym z jej wniosków nie ma mowy o tym, że ubiega się o emeryturę w wieku obniżonym. Nawet pierwszy wniosek z dnia 30 września 2014 r. został złożony z zastosowaniem się do oficjalnej informacji ze strony (...) którą apelująca złożyła w załączeniu do apelacji. Ponadto, kolejny wniosek z dnia 30 października 2014 r. został złożony po osiągnięciu wieku powszechnego i pomimo jego cofnięcia została wydana decyzja z 4 grudnia 2014 r., pozostająca w obrocie, która jest ostateczna i prawomocna w tym także w zakresie, w jakim powoduje faktyczne anulowanie poprzedniej decyzji z dnia 20 grudnia 2014 r.

Na koniec apelująca podała, że odnosząc się do stanowiska Sądu akcentowanego szczególnie ustnie, w ramach którego sugeruje, iż skarżąca winna zaskarżyć decyzję z dnia 18 października 2014 r., pomimo wydania w jej miejsce późniejszej decyzji z dnia 4 grudnia 2014 r., bez formalnego uchylecia tej pierwszej, pomimo braku określenia w nich jakiego świadczenia one dotyczą, należałoby zwrócić uwagę, że zachodziłaby raczej potrzeba skarżenia decyzji o kapitale początkowym, które nota bene we zostały skutecznie doręczone. Jak wynika z akt ubezpieczeniowych, w międzyczasie organ rentowy wydał decyzję z dnia 9 października 2014 r. „o ponownym ustaleniu kapitału początkowego”, ustalając go w wysokości 129 299,94 zł oraz decyzję z dnia 13 października 2014 r. także dotyczącą ustalenia kapitału początkowego ustalającego go w wysokości 129 849,61 zł. Decyzje nie zawierają wyliczenia rekompensaty, a mając na względzie, iż rekompensata jest dodatkiem do kapitału początkowego, stanowi to swojego rodzaju odmowne rozstrzygnięcie, ale zanim zostanie ustalone prawo do samej emerytury, które miałyby wyłączać prawo do rekompensaty. Tego rodzaju zapętlenie argumentacji wskazuje, iż istota sporu leży gdzie indziej i dotyka fundamentalnej kwestii przyzwolenia na popełnianie podstawowych błędów, powodując także, iż pewność prawna ubezpieczonych nie będących przecież profesjonalistami, w odróżnieniu od osób reprezentujących państwo, jest iluzoryczna. A w konsekwencji ponoszą oni konsekwencje za nierzetelne działania organów państwa, na co nie ma miejsca w demokratycznym państwie prawa, gdyż jest to sprzeczne z jego podstawowymi założeniami zawartymi w Konstytucji i godzi także w podstawowe prawa chronione przez Europejską Konwencję Praw Człowieka.

Na koniec apelująca podkreśliła, iż nawet jeśli organ nie ma obowiązku informowania świadczeniobiorcy o wszystkich wynikających z obowiązujących przepisów prawa możliwościach przyznawania świadczeń, to z pewnością nie ma prawa do wprowadzania w błąd lub w sytuacji, w której uprawnione są różne rozwiązania, wyboru mniej korzystnego.

Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. zważył, co następuje:

Apelacja, jako niezasadna, podlega oddaleniu, gdyż zaskarżony nią wyrok ostatecznie odpowiada obowiązującemu prawu, choć Sąd II instancji nie podziela w pełni argumentacji prawnej przywołanej przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu tego orzeczenia.

Na wstępie należy jednak wskazać, że Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy a prezentujące sekwencję kolejnych zdarzeń związanych z ubieganiem się przez odwołującą się o przyznanie jej prawa do emerytury i przyjmuje je za własne, zatem nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego powtarzania na etapie postępowania apelacyjnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. akt I PKN 339/98, OSNAPiUS 1998/24/776, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r., sygn. akt I CKN 356/98). W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dowodów z dokumentów zawartych w aktach emerytalnych ubezpieczonej, brak jest podstaw do kwestionowania tych ustaleń, z tym, że dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy większość z nich nie miała znaczenia. Sąd Apelacyjny podziela także ostateczną konkluzję Sądu I instancji co do oceny, że odwołanie ubezpieczonej, jako niezasadne, winno podlegać oddaleniu, z tym, że rozważania prawne Sądu Okręgowego w tym zakresie nie są w pełni prawidłowe.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 965 z późn. zm. – miejsce publikacji adekwatne do stanu prawnego z dnia wydania zaskarżonej decyzji) o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Zgodnie z art. 21 ust. 2 wskazanej wyżej ustawy, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W świetle zakresu dokonanych w sprawie przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które miały w istocie na celu jednoznaczne stwierdzenie, o jaką emeryturę ubiegała się ubezpieczona (tj., czy miała ona wolę ubiegania się o emeryturę w wieku wcześniejszym w związku z pracą w warunkach szczególnych, czy o emeryturę w wieku powszechnym) oraz końcowego fragmentu uzasadnienia zaskarżonego wyroku należy uznać, że Sąd I instancji dokonał wadliwej wykładni ostatnio przytoczonego przepisu, podobnie, jak czyni to pośrednio odwołująca się w swojej apelacji.

Otóż, Sąd Okręgowy w końcowym fragmencie uzasadnienia na okoliczność niezasadności odwołania podał, że: „Organ rentowy zobowiązany przez Sąd Okręgowy do wskazania hipotetycznej wysokości emerytury przyznanej skarżącej z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego wraz z rekompensatą na dzień nabycia uprawnień do świadczenia wskazał, że emerytura ta na dzień 1 października 2014 r. wynosiłaby 2436,32 zł, a więc byłaby świadczeniem wyższym niż emerytura wynosząca wtedy 2.269,26 zł (vide k. 30 a.s.). Pomimo tego brak jest, w ocenie Sądu Okręgowego, podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji. Nie można bowiem zarzucić organowi rentowemu, że przyznanie odwołującej się prawa do wcześniejszej emerytury było pomyłką organu rentowego, który postępował zgodnie z wnioskiem strony.” (podkreślenie własne Sądu Apelacyjnego). Ten fragment rozważań Sądu I instancji wskazuje na to, że Sąd orzekający, podobnie jak ubezpieczona, prezentują nieprawidłowe stanowisko, że przytoczony wyżej art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych, stanowiący, że „rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS”, pozbawia prawa do rekompensaty tych ubezpieczonych, którzy złożyli skutecznie wnioski o przyznanie im prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS i prawo do takiej emerytury zostało im przyznane, natomiast nie złożyli wniosku o przyznanie im emerytury w wieku wcześniejszym w

związku z pracą w warunkach szczególnych. Treść art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych rzeczywiście może budzić wątpliwości. Literalna wykładnia tego przepisu może prowadzić nawet do absurdu, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS.

Tymczasem rekompensata przewidziana w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych jest formą odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów obowiązujących przed 2009 r. dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Analiza przepisów warunkujących prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że rekompensata przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Rekompensata ta nie przysługuje osobie, która (tak jak apelująca) nabyła ex lege prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ***nawet wówczas, gdy osoba ta nie zrealizowała tego prawa wskutek niezłożenia wniosku o świadczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r., III UK 88/17, LEX nr 2549286).*** Dla skutecznego ubiegania się o prawo do omawianej rekompensaty konieczne jest zatem wykazanie, iż ubezpieczony do dnia 1 stycznia 1999 r. osiągnął 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania prawa do emerytury pomostowej lub prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na skutek zmiany stanu prawnego wprowadzonego ustawą o emeryturach pomostowych. Celem rekompensaty jest bowiem zapewnienie pracownikom uzyskania swoistego odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do emerytury w wieku wcześniejszym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, jak również emerytury pomostowej. W taki sposób istotę rekompensaty określa zresztą sam ustawodawca, definiując ją w art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Sąd Apelacyjny podziela krytyczne uwagi odwołującej się odnoszone do procedowania przez organ rentowy w odniesieniu do składanych przez nią wniosków o emeryturę. ZUS z pewnością winien uwzględnić przy rozpatrywaniu takich wniosków rzeczywistą wolę ubezpieczonego co do charakteru świadczenia, o które się ubiega, a nie tej woli jedynie się domyślać. W przypadku wątpliwości w tym zakresie możliwe jest wezwanie wnioskodawcy do sprecyzowania jego żądania. W niniejszej sprawie nie ma jednak znaczenia okoliczność, o jaką emeryturę ubiegała się ubezpieczona (o emeryturę w wieku wcześniejszym z racji pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, czy o emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego). Bezsporna w sprawie była bowiem okoliczność, że apelująca ex lege, tj. z mocy samego prawa, nabyła prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nawet przy przyjęciu, że nie składała wniosku o przyznanie prawa do tego świadczenia i nie realizowała tego prawa. Okoliczność ta wyłącza prawo odwołującej się do dochodzonej przez nią rekompensaty, z mocy art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, wykładanego w kontekście definicji wynikających z art. 2 pkt 5 tej ustawy.

Mając na uwadze wszystkie wyżej opisane okoliczności faktyczne i argumenty prawne Sąd Apelacyjny, uznając, że zaskarżony wyrok, pomimo błędnego uzasadnienia, ostatecznie odpowiada obowiązującemu prawu, orzekł, jak w sentencji wyroku, z mocy art. 385 k.p.c.

SĘDZIOWIE: PRZEWODNICZĄCA

Magdalena Tymieńska Małgorzata Micorek – Wagner

Renata Szelhaus